



# ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ



ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Α' ΤΟΜΟΥ

Ιανουάριος 1963 — Δεκέμβριος 1964

Τεύχη 1 — 10

*Επιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων  
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.  
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

# ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ

	Σελ.	Τεῦχος
<i>Τῆς Συντάξεως</i> : Ἡ ἔκδοσις . . . . .	1	1
» » : Προβλήματα σχετιζόμενα μετὰ τὴν σύνταξιν ἀναλυτικοῦ προγράμματος . . . . .	1	B
» » : Ὑπόμνημα πρὸς ἔξοχ. Ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων . . . . .	1	4
» » : Πρὸς τὸν δεῦτερον τόμον μας . . . . .	1	6

## Μ Ε Λ Ε Τ Ε Σ

### I. ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΚΡΙΤΙΚΗ

<i>Κ. Ἀνανιάδης</i> : Ἡ ἀγροτικὴ ἐκπαίδευσις στὰ πλαίσια τῆς γενικῆς Παιδείας . . . . .	15	6
<i>Κ. Ἀνανιάδης - Γ. Μαραγκουδάκης</i> : Ἀγροτικὴ καὶ Ἀγροτεχνικὴ ἐκπαίδευσις στὴν Ἑλλάδα . . . . .	59	7
<i>Φιλίπ Βερνόν</i> : Σύγχρονοι ἀπόψεις περὶ νοημοσύνης καὶ μετρήσεως αὐτῆς (μεταφρ. Τ. Πασσάκου-Κυριαζοπούλου)	19	2
» » : » » . . . . .	15	3
<i>Ἄρ. Βουγιούκα</i> : Τὰ φαινόμενα τῆς προσαρμογῆς στὴ λειτουργία τῆς ἀντιλήψεως . . . . .	3	4
» » : Ἡ διαδικασία τῆς μαθήσεως . . . . .	51	7
<i>Θεοφράστου Γέρου</i> : «Ἐκπαιδευτικὴ Μεταρρύθμιση» (κριτικὴ)	8	5
<i>Γ. Γεωργιάδης</i> : Τὸ Ἀμερικανικὸν σύστημα ἐκπαιδεύσεως	92	8
<i>Π. Ε. Δέρα</i> : Ὑπαρξισμὸς - Ἀγωγή, Ψυχολογία καὶ Ψυχιατρικὴ	161	9
<i>Ἔρנסτ Κασίρερ</i> : Τί εἶναι ἄνθρωπος. Μετάφ. - Σχόλια Θ. Γέρου	9	1
» » : » » » » » » . . . . .	14	2
» » : » » » » » » . . . . .	13	3
<i>Βασιλ. Α. Κονιδιτσιώτου</i> : Διαλεκτικὴ Ἀγωγή . . . . .	3	1
» » : » » » » . . . . .	11	2
<i>Βασ. Ι. Δαζανᾶ</i> : Abbé de l' Erpée, ὁ θεμελιωτὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν κωφαλάλων . . . . .	215	10
<i>Γεωργίου Μαραγκουδάκη</i> : Ψυχολογία Μαθήσεως καὶ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα . . . . .	140	9
» » : Στοιχεῖα Νευροφυσιολογικῆς Ψυχολογίας . . . . .	14	1
<i>Ἄντ. Μπενέκου</i> : Εἰσαγωγή στὴν Ψυχολογία τοῦ Bruner . . . . .	22	2
» » : » » » » . . . . .	19	3
» » : Προβλήματα καὶ πειραματισμοὶ γύρω ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν . . . . .	107	8

	Σελ.	Τεύχος
<b>Ι. Σ. Μπρούνερ</b> : «Η έννοια τῆς δομῆς στὴ σύγχρονη Παιδαγωγική» κατὰ μετάφραση Γ. Μαραγκουδάκη καὶ Ἀντωνίου Μπενέκου . . . . .	11	5
<b>Κ. Πασάκου</b> : Σύγχρονος ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ μέθοδοι εἰς Ψυχολογίαν καὶ Παιδαγωγικήν . . . . .	21	1
» » : » » » . . . . .	32	2
<b>Γ. Κ. Παπαγεωργίου</b> : Δυσκολίες στὴν ἀνάγνωση καὶ γραφή .	199	10
<b>Τριαντ. Τριανταφύλλου</b> : Αἱ ἀνθρώπιναι σχέσεις εἰς τὴν Ἀγωγήν	2	6
<b>Κ. Χάρη</b> : Ἡ ἐπιστημονικότης τοῦ διδασκάλου καὶ ἡ στάθμη τῶν σπουδῶν του . . . . .	78	7
<b>Λ. Χουσιάδα</b> : Παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἐπαγωγικὴ καὶ παραγωγικὴ σκέψη . . . . .	4	2

## II. ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΨΥΧΙΚΗ - ΥΓΙΕΙΝΗ

### Διδακτικοὶ πειραματισμοὶ

<b>Α. Βουγιούκα</b> : Ἐνα εὐκαιριακὸ θρησκευτικὸ μάθημα . . . . .	181	9
» » : Ἡ προσφορὰ τοῦ Ζαχ. Παπαντωνίου στὰ παιδικὰ γράμματα . . . . .	36	2
<b>Θεοφράστου Γέρον</b> : Ἡ Ὄρθογραφία τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1 διδακτικὸν πρόβλημα τοῦ σχολείου . . . . .	47	3
» » : » » » . . . . .	35	4
» » : » » » . . . . .	32	5
<b>Α. Κακαβούλη</b> : Παιδικὰ ἐλαττώματα καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των εἰς τὸ σχολεῖον . . . . .	39	4
<b>Εὐθ. Κασιώλα</b> : Πορίσματα τέστ Ἀναγνώσεως . . . . .	30	1
» » : » » » . . . . .	44	2
» » : » » » . . . . .	18	4
» » : » » » καὶ Ἀριθμητικῆς . . . . .	15	5
» » : Τὸ πρόβλημα τῶν καθυστερημένων μαθητῶν στὸ σχολεῖο . . . . .	186	9
» » : » » » . . . . .	230	10
<b>Ἀντ. Κρέτση</b> : Ἡ μαθητοποίηση τοῦ μαθητοῦ . . . . .	26	1
» » : » » . . . . .	32	2
<b>Γ. Κυριαζοπούλου</b> : Ἡ Σύνταξις τοῦ συγχρόνου Ἀναλυτικοῦ προγράμματος . . . . .	34	1
» » : » » » . . . . .	48	2
<b>Ν. Δυμπέρη</b> : Πρότυπα Δημοτικὰ Σχολεῖα . . . . .	132	8
<b>Γ. Μαραγκουδάκη</b> : Σχέδιον Ἀναλ. Προγραμ. τῆς Α' τάξεως τοῦ Δημ. Σχολείου . . . . .	1	3

		Σελ.	Τεύχος
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Συμβολή εις τὸ πρόγραμμα συγκεντρώσεως τῆς διδακτέας ὕλης . . . . .	24	4
	» » : » » » » . . . . .	27	6
<i>Τφ</i>	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Τὸ πρόβλημα τῆς ἀναπτύξεως τῆς κοινωνικότητος εἰς τὸ παιδί . . . . .	26	2
»	» » : » » » » . . . . .	26	3
»	» » : » » » » . . . . .	12	4
	<i>Εὐαγ. Παπαγιαννάκη</i> : Τὰ τρία «Τί» . . . . .	21	4
	<i>Δ. Κ. Παλυβοῦ</i> : Ἡ ψυχολογία τῶν πεποικισμένων παιδιῶν . . . . .	174	9
»	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Προσπάθειαι ψυχολογικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς παρακολουθήσεως τοῦ μαθητοῦ . . . . .	195	9
	» » : » » » » . . . . .	243	10
	<i>Ν. Πετρουλάκη</i> : Πηγαι καὶ μορφῆ μαθήσεως . . . . .	28	5
	<i>Ἑλπ. Σταματάκη</i> : Ἡ φιλολογία τῶν παιδιῶν . . . . .	228	10
<i>Ε</i>	<i>Ἰω. Χαραλαμποπούλου</i> : Τὰ προβλήματα τῆς Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς τοῦ λαοῦ μας . . . . .	38	1

## ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

	<i>Θ. Γέρον</i> : Educational Strategy for developing Societies τοῦ Adam Curle — Κριτικὴ Ἀνάλυση . . . . .	90	7
	<i>Τ. Κυριαζοπούλου</i> : Ἡ Ἐπέκτασις τῆς ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως . . . . .	137	8
	<i>Ἰω. Καμπανᾶ</i> : Ἐπιθεώρηση τοῦ βιβλίου Ἰω. Κυριαζικίδου : «Εἰσαγωγή στὸν ἐπαγγελματικὸ προσανατολισμὸν» . . . . .	148	10
	<i>Κ. Κίτσου</i> : Ἰδρυσις Ἰνστιτούτου τῶν ἐπιστημῶν τῆς ἀγωγῆς . . . . .	35	5
	<i>Ν. Μπάρκα</i> : Ἐκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἐν Ἀθήναις συγκληθέντος Διεθνoῦς Συνεδρ. Μαθημ)κῶν . . . . .	40	6
	<i>Αντ. Μπενέκου</i> : Ἐπιθεώρηση βιβλίου : 1) Ἑλπ. Σταματάκη : «Ἡ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐνηλίκων» 2) Reiser - Leythman - Frankl - Lefgren : «Μιὰ προσπάθεια συνενώσεως τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως» Μεταφρ. Σχόλια Τρ. Τριανταφύλλου καὶ Γ. Μαραγκουδάκη. 3) Δ. Κ. Βακάλη : «Ἡ Ἐνιαία Συγκεντρωτικὴ Διδασκαλία» . . . . .	95	7
	» » : Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ βιβλίου Ν. Πετρουλάκη : «Γενικὴ Διδακτικὴ» . . . . .	147	8
	<i>Γ. Ζύδη</i> : Στατιστικὴ περὶ ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως . . . . .	52	2
	<i>Γ. Ξεκάλου</i> : Διεθνῆς ἐκπαιδευτικὴ κίνησις . . . . .	43	1
	<i>Κ. Πασσάκου</i> : Βιβλιοκρισία τοῦ βιβλίου «Ἡ Κρήτη τοπίον, ἀνθρωποι, γεγονότα, θρύλοι» — Λ. Γ. Πετρίδη . . . . .	48	6
	<i>Τ. Τριανταφύλλου</i> : Ὁργάνωσις Σεμιναρίου . . . . .	56	2

# Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΠΕΠΡΟΙΚΙΣΜΕΝΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Κ. ΠΑΛΥΒΟΥ Μ. Εδ.  
Πτυχιούχου Παιδαγωγικῶν Ἐπιστημῶν  
τοῦ Πανημίου τῆς Νεμπράσκας Η.Π.Α.

*If it is possible teach genius instead of merely  
hoping it will come along, the future will belong  
to the society which first discovers how.*

*Eugene Ayres*

ΠΟΛΛΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ἐποχή τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας, ἔχουν παραδεχθῆ, ὅτι ἡ μεγαλύτερα πηγή πλούτου γιὰ ἓνα ἔθνος εἶναι οἱ πεπροικισμένοι ἄνθρωποι μὲ τὰ σπάνια ταλέντα.

Ἡ παραδοχὴ καὶ ἡ ἀναγνώρισις αὕτη, εἶχε παρανοηθῆ ἀπὸ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπίστευεν, ὅτι τὰ πεπροικισμένα ἄτομα ἐμφανίζουσαν κάποιαν ἔλλειψιν ἰσορροπίας καὶ δὲν πρέπει νὰ τυγχάνουν μεγάλης προσοχῆς. Ὁ δοξασία αὕτη διαιωνίζετο, ἕως ὅτου ἦλθεν ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα μὲ τὰ νεώτερα πορίσματα τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῆς Ψυχολογίας καὶ μᾶς ἀπεκάλυψαν τοὺς φυσικοὺς νόμους τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς καὶ τὶς ἀτομικὲς διαφορὰς τῶν ἀνθρωπίνων προτερημάτων.

Τὸ σημερινὸ σχολεῖο ἐκτὸς τῶν κανονικῶν καὶ καθυστερημένων παιδιῶν, ἔχει νὰ μᾶς παρουσιάσῃ καὶ παιδιὰ μὲ ταλέντα καὶ ἐξόχους πνευματικὰς ἱκανότητας. Ἡ κατηγορία τῶν παιδιῶν αὐτῶν, ἐνῶ εἰς ἄλλας προηγμένας χώρας ἔχει ἐπισύρει τὴν προσοχὴν τῆς ὅλης πολιτείας καὶ ἔχουν θέσει εἰς κίνησιν ὅλας τὰς δυνάμεις ἐκεῖνας αἵτινες ἐπιδρουῖν ἀποτελεσματικὰ ἐπ' αὐτῶν, εἰς τὴν πατρίδα μας τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἔχουν ἀγνοηθῆ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζημίαν. Καιρὸς εἶναι νὰ ἐξετάσωμεν καὶ εἰς τὴν πατρίδα μας τὴν ἀξία τῶν παιδιῶν αὐτῶν καὶ ν' ἀξιοποιήσωμεν τὶς ἔρευνες ἐπωφελῶς, διότι τὰ μὲ πνευματικὴ ὑπεροχὴ παιδιὰ εἶναι σπουδαία ἐθνικὴ πηγή καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰ προετοιμάσωμε διὰ κοινωνικὰ στελέχη τῆς αὔριου.

Ἡ ἐλπίς τῆς μελλοντικῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ μας εὐρίσκεται στὰ χέρια καὶ τὸ νοῦ τῶν παιδιῶν αὐτῶν καὶ ἀποτελοῦν ἓνα ἀξιόλογο καὶ οὐσιῶδες κεφάλαιο τοῦ ἐθνικοῦ μας πλούτου.

Δυστυχῶς, δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες τὴν ψυχολογικὴ ἀνατομία τῶν πεπροικισμένων παιδιῶν, διότι ὁ χῶρος εἶναι στενὸς καὶ τὸ θέμα πλατύ.

Ἡ ψυχολογία τῶν πεπροικισμένων παιδιῶν δὲν ἔχει γραφῆ ἀκόμη εἰς τὴν πατρίδα μας, διότι δὲν ἔχει προηγηθῆ ἡ σχετικὴ ἔρευνα, ὑπάρχει ὁμως εἰς τὴν προσωπικότητα τῶν παιδιῶν, πού ἐάν τὰ μελετήσωμεν θὰ τὴν ἀνακαλύψωμεν καὶ θὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς θετικὰ καὶ συγκεκριμένα συμπεράσματα.

Λέγοντας πεπροικισμένα παιδιά, ἐννοοῦμε τὰ παιδιά ἐκεῖνα ἅτινα παρουσιάζουν: α) πνευματικὴ ὑπεροχὴ (Π.Ν. 130 καὶ ἄνω) καὶ β) εἰδικὰ ταλέντα, ὅπως εἰς τὴν μουσικὴν, τὴν τέχνην, τὰς μηχανικὰς ἐπιστήμας καὶ διακρίνονται γιὰ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, τὸ ὀργανωτικὸν πνεῦμα καὶ τὰς ἡγετικὰς ἰκανότητας.

Τὰ παιδιά αὐτὰ μὲ τὰ εἰδικὰ ταλέντα συχνά, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε ἔχουν ὡς γενικὸ κριτήριον τὴν πνευματικὴ ὑπεροχὴ. Εἶναι γεγονός ὁμως, ὅτι εἰδικὰ ταλέντα συνδέονται συνήθως μὲ πνευματικὴ ὑπεροχὴ.

Ὁ John Heisay μᾶς λέγει, ὅτι τὸ ταλέντο εἶναι ἀσύληπτο, εὐθραστο, ταχυκίνητο, πολὺπλοκο, φωτοβόλο, βασανιστικὸ καὶ ἀπιστεύτως ὠραῖο, ὡσάν τὸ θόρειο σέλας σὲ μιὰ δροσερὴ νύκτα τοῦ Σεπτεμβρίου.

Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ μας, ὑπῆρξαν ἄνθρωποι μὲ εἰδικὰ ταλέντα, τῶν ὁποίων ἡ προσφορὰ ὑπῆρξεν ἀξιόλογος διὰ τὴν κοινωνικὴ εὐημερία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Τὰ ταλέντα ἢμπορεῖ εὐκόλως ν' ἀνακαλυφθοῦν καὶ νὰ τροφοδοτηθοῦν, δὲν ἢμπορεῖ ὁμως νὰ δημιουργηθοῦν κατὰ βούλησιν διὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς διδασκαλίας.

Ἡ καλύτερα μέθοδος διαγνώσεως τῶν πεπροικισμένων παιδιῶν, εἶναι μία συστηματικὴ παρακολούθησις καὶ ἐξέτασις τούτων μὲ ἀτομικὰ ἢ ὁμαδικὰ τέστ νοημοσύνης.

Τὰ τέστ νοημοσύνης πολλὰς φορές δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ διαπιστώσουν ὅλες τὶς περιπτώσεις, διότι ὑπάρχουν μαθηταὶ τῶν ὁποίων οἱ ἰκανότητες, εἰς τὴν τέχνην ἢ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις φαίνονται εἰς τὰ ἐπιτελεσθέντα ἔργα των.

Εἰς τὴν ἐνάπτυξιν τῆς νοημοσύνης συντελοῦν δύο παράγοντες: α) ἡ κληρονομικότης καὶ β) τὸ περιβάλλον. Αἱ δύο αὗται ἀπόψεις ἀποτελοῦν τὴν θάσιν τῶν διαθερμαινομένων ἀμφισθητήσεων μεταξὺ βιολόγων καὶ κοινωνιολόγων.

Οἱ μὲν βιολόγοι ὑποστηρίζουν, ὅτι ἡ νοημοσύνη εἶναι ἔμφυτος καὶ ἀποτέλεσμα κληρονομικῶν παραγόντων καὶ ὅ,τι ἡ φύσις των εἶναι κυρίως ἐκείνη πού θεμελιώνει τὴν νοημοσύνην, ἐνῶ τὸ περιβάλλον ἀπλῶς βοηθεῖ τὸ ἄτομο νὰ χρησιμοποιοῦ καταλλήλως τὰς κληρονομικὰς του ιδιότητας. Ἀκόμη πρεσβεῦουν, ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς νοημοσύνης ἔγκειται εἰς τὴν διαφορὰ τῆς δομῆς καὶ τῆς ποιότητος τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων. Αὐτοὶ οἱ δομικοὶ παράγοντες ἐπιδροῦν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ καὶ τὸ καθιστοῦν ἰκανὸ νὰ ἐποικοδομήσῃ τὰς ἐξόχους ιδιότητάς του.

Ἀντίθετα, οἱ κοινωνιολόγοι ὑποστηρίζουν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κληρονομεῖ τὸ ἄτομον εἶναι μικρᾶς σημασίας καὶ ὅ,τι τὸ περιβάλλον εἶναι ἐκεῖνο πού ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ.

Ἐδῶ δὲν πρόκειται ν' ἀναπτύξω τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν παραγόντων ἐπὶ τῆς νοημοσύνης τῶν παιδιῶν, καθ' ὅτι ἄλλοι πῶς εἰδικοὶ ἔχουν ἀσχοληθῆ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ καὶ ἔχουν διατυπώσει γνώμας, ἀπόψεις, ἀντιθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ἀντιφάσεις. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπι-

θυμῶ, εἶναι νὰ παραθέσω τὴ γενικὴ γνώμη τῶν ψυχολόγων, οἵτινες συνοψίζοντες καὶ τὰς δύο ἀπόψεις, καταλήγουν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ πρωταρχικαὶ ὀργανικαὶ δυνάμεις τοῦ παιδιοῦ, ἢ δέουσα προσοχὴ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἡ εὐνοϊκὴ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος συντελοῦν ἀποτελεσματικὰ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς νοημοσύνης τοῦ τοῦ παιδιοῦ

Ἔχει διαπιστωθῆ, ὅτι τὸ ἐπάγγελμα, ἡ κοινωνικὴ θέσις καὶ ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν γονέων, συντελοῦν κατὰ πολὺ εἰς τὰ πεπροικισμένα παιδιὰ ν' ἀναπτύξουν τὶς ἰκανότητές των, χωρὶς ὅμως νὰ ὑπόσχωνται ὑψηλὴ νοημοσύνη (high intelligence) καὶ εἰδικὰ ταλέντα (special talents)

Πεπροικισμένα — ὅπως καὶ καθυστερημένα — παιδιὰ εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ κοινωνικὰ στρώματα. Σχετικαὶ ἔρευναι γενόμεναι ἐν Ἀμερικῇ καὶ Γερμανίᾳ ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ πλειονότης τῶν πεπροικισμένων παιδιῶν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνωτέρα ἀστικὴν τάξην καὶ εἶναι ὁ καλύτερος σπόρος διὰ νὰ φυτρώσουν τὰ ταλέντα.

Εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν εἰς τὸ ζενίθ τῆς δημιουργίας των, ἐξεκίνησαν ἀπὸ κάποια καλὴ ἀφετηρία.

Υπολογίζεται ὅτι ἓνα 3% τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ νὰ ἔχη Π.Ν. 130-160, ἐλάχιστοι νὰ ἔχουν 165-180, καὶ σπανίως εὐρίσκομεν ἓναν εἰς τὸ ἓνα ἑκατομμύριον μὲ Π.Ν. 180 καὶ ἄνω.

### **Κοινωνικὴ καὶ ψυχολογικὴ προσαρμογὴ**

Ἡ ὀργανωμένη δρᾶσις τοῦ νοῦ τὴν ὁποίαν κατέχουν σὲ μεγάλο βαθμὸ τὰ πεπροικισμένα παιδιὰ, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ ψυχολογικῆς των προσαρμογῆς καὶ ἀντιλαμβάνονται πολὺ ἐνωρίς, ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἔχουν πᾶν ὅτι ἐπιθυμοῦν. Ἀκόμη ἡ διαίσθησις των καθιστᾷ αὐτὰ ἰκανὰ ν' ἀντιληφθοῦν πολὺ ἐνωρίς τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ζοῦν καὶ κινοῦνται καὶ συμπεριφέρονται ἀνάλογα τῶν περιστάσεων.

Ὅλοι αἱ μέχρι τοῦδε γενόμεναι ἔρευναι μᾶς ἀπέδειξαν, ὅτι τὰ παιδιὰ αὐτὰ ὡς ὁμάδα ὑπερέχουν τῶν κανονικῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν των προσαρμογὴν καὶ παρουσιάζουν ὀλιγώτερα προβλήματα προσαρμογῆς τῆς προσωπικότητός των. Φυσικὰ ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐξαιρέσεις. Μερικὰ πεπροικισμένα παιδιὰ παρουσιάζουν προβλήματα δυσκόλου προσαρμογῆς εἰς τὸ ἐσωτερικὸ ἢ ἐξωτερικὸ περιβάλλον καὶ εἰς τὰς ἀπορροεούσας ἐξ αὐτοῦ συγκρούσεις.

Ἡ ὑψηλὴ νοημοσύνη αὐτῆ καθ' ἑαυτὴ δὲν φαίνεται νὰ εἶναι ὑπεύθυνη δι' οἷονδήποτε κοινωνικὸ ἢ εὐσυγκινησιακὸ πρόβλημα τῶν παιδιῶν αὐτῶν, διότι τοιαῦτα προβλήματα δὲν θὰ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἡ φυσικὴ συνέπεια μιᾶς ὑψηλῆς νοημοσύνης καθ' ἣν στιγμὴν τόσα καὶ τόσα πεπροικισμένα παιδιὰ ἐμφανίζουν ἀρίστη καὶ ἰκανοποιητικὴ προσαρμογὴ εἰς τὸ περιβάλλον.

Τὴν δυσκολίαν προσαρμογῆς τῶν τοιούτων παιδιῶν θὰ πρέπει νὰ τὴν ἀναζητήσωμεν οὐχὶ εἰς τὸ εὐφυὲς πνεῦμα των, ἀλλ' εἰς ἄλλα αἷτια παρόμοια ἐκείνων τῶν κανονικῶν δηλ. εἰς τὴν φυσικὴν ἀντικοινωνικότητα, ἐσφαλμένο παιδαγωγικὸ πρόγραμμα, συναισθηματικὴ ἀνωριμότητα, ἀσθενῆ προσωπικότητα, ἔλλειψιν διαφέροντος, πλημμελεῖ λειτουργία προσοχῆς κ.ἄ.

Παιδιὰ τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν τοιαύτας δυσκολίας προσαρμογῆς



δέν θά πρέπει ν' άγνοηθοῦν, ἀλλά θά χρειασθῆ μία εἰδική, ἐπισταμένη καί ἐπιστημονική μελέτη, ξεχωριστά γιά κάθε περίπτωση καί σέ μία ἀτμόσφαιρα συνεργασίας γονέων, διδασκάλου, σχολιάτρου, ψυχολόγου κ.ά., διότι πιστεύομεν, ὅτι σέ κάθε σταθμό ἀναπτύξεως τοῦ παιδιοῦ, τὸ μονοπάτι γιά μία καλύτερη προσαρμογή εἶναι πάντοτε ἀνοικτό.

## Σχολική ἐπίδοσι

Τά πλείστα τῶν πεπροικισμένων παιδιοῦν φαίνεται ν' ἀγαποῦν τὸ σχολεῖο — ὅταν φυσικά τοῦτο λειτουργεῖ κανονικά — καί διακρίνονται γιά τήν ἐπιμέλεια, προθυμία καί τακτικήν φοίτησιν.

Συχνά διακρίνονται γιά τὸ ὄξυ χιοῦμορ, τὸν ἐνθουσιασμό, τήν πρωτοτυπία, τήν φιλομάθεια, τήν ὀξύτητα κρίσεως καί ἀντιλήψεως, τήν ἀκόρεστον περιέργεια, τήν συγκρατημένη μνήμη, τὸ πλούσιο λεξιλόγιο καί ἀπαρέσκονται εἰς τὸν ἀπόλυτον προγραμματισμὸν καί τήν καθημερινή ρουτίνα τῆς σχολικῆς ἔργασίας.

Ἄκόμη εἶναι μεγάλοι ἀναγνώσται, αὐστηροὶ κριτικοὶ καί δείχνουν κάποια προτίμησιν εἰς τήν ἀριθμητική, τήν ἱστορία καί τὰ γλωσσικά μαθήματα. Παρουσιάζουν ὅμως ἀδυναμία σέ μαθήματα ποῦ χρειάζεται κάποια δεξιότητες, ὅπως εἶναι ἡ γραφή, ἡ χειροτεχνία, τὰ διάφορα ἐργόχειρα κτλ.

Ἔχουν τήν ἱκανότητα νὰ διαθάζουν πρόωρα, ν' ἀφομοιώνουν τήν ὕλη εὐκόλα καί τὸ ἐνδιαφέρον τους νὰ στρέφεται κυρίως εἰς ἐκδρομάς, βιογραφίες μεγάλων προσωπικοτήτων καί γενικά νὰ πλουτίζουν σέ ἐγκυκλοπαιδικές γνώσεις.

Αἱ ἀπὸ τοῦ γενόμεναι ἔρευναι εἰς τήν Ἀμερικὴν μᾶς ἀπέδειξεν, ὅτι 43, τῶν πεπροικισμένων παιδιοῦν μανθάνουν νὰ διαθάζουν πρὶν ὑπάγουν εἰς τὸ σχολεῖον, 20% πρὶν φθάσουν τὸ 5ον ἔτος τῆς ἡλικίας των 6% πρὶν φθάσουν τὸ 4ον καί 2% μόλις πλησιάσουν τὸ 3ον ἔτος.

Ἄκόμη τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἐμφανίζουν μιὰ βαθιὰ ὀξυδέρκεια καί μιὰ πρωτότυπη δημιουργική δύναμη, ὅπου ἀμφότεραι ζευγνυόμεναι καί ὑποστηριζόμεναι ἀπὸ κάποια φυσική ἀντοχή, δημιουργοῦν ἕνα τεράστιο καί συνεχές σχολικὸν ἔργον.

Ἡ δίψα καί ἡ ἀνησυχία τῶν πεπροικισμένων παιδιοῦν γιά μάθησι εἶναι ἔμφυτος, χρειάζεται ὅμως ἡ βοήθεια τοῦ διδασκάλου, ἡ ὠθησις τῶν γονέων, ἡ πλουσία βιβλιοθήκη, τὸ σύγχρονο ἐργαστήριον καί οἱ κατάλληλες εὐκαιρίες γιά καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις καί κοινωνικὴ δράσι.

Τὰ πεπροικισμένα παιδιὰ δέν ἀποτελοῦν μιαν ὁμοιογενῆ ομάδα, ἀλλὰ παρουσιάζουν κι' αὐτὰ ἀτομικὲς διαφορές, ὅπως τὰ κανονικά καί τὰ καθυστερημένα. Διαφορὲς εἰς θάρος, ὕψος, σωματικὴ ἀντοχή, κοινωνικὴ καί ψυχολογικὴ προσαρμογή, νοημοσύνη, μάθησι, θάρρος πρωτοβουλία κτλ. Διαφέρουν μὲ ἄλλα λόγια εἰς πάντα τὰ εἰδικὰ χαρακτηριστικὰ εἰς τὰ ὁποῖα δύναται ν' ἀναλυθῆ τὸ ἄτομον.

Μερικοὶ εὐφυεῖς μαθηταὶ χρησιμοποιοῦν τὰς ἱκανότητάς των γιά ἐπίδειξι, ἐπισύροντας τήν προσοχή τῶν ἄλλων, γύρω ἀπὸ τὰ προσόντα των, οἱ ὁποῖοι φαίνεται νὰ τέρπωνται βλέποντας τοὺς ἄλλους σὰν κατωτέρα μοῖρα ἐπιδεκτικότητος καί ἀντιλήψεως. Ἡ στάσις αὐτὴ φαίνεται νὰ μὴν ἐμποδίζει τήν πρόοδόν των, ἀλλὰ τοὺς δημιουργεῖ προσωπικὰ προβλήματα.

“Άλλοι πάλι έξ αὐτῶν, αἰσθάνονται μία γνήσια χαρὰ ἀπὸ τὰ προ-  
σόντα τους, ἢ ὁποία δὲν προέρχεται τόσον ἀπὸ ἀνταγωνιστικὸ πνεῦμα,  
ἀλλὰ ἀπὸ κάποιο αἶσθημα ἰκανότητος καὶ ἐπιτυχίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ εὐφυεῖς μαθηταὶ μὲ  
μικρὰ σχολικὴ ἐπίδοσι, οἵτινες δυσκολεύονται ἀκόμη καὶ νὰ διαβάσουν.  
Τὴν αἰτία αὕτη θὰ πρέπει ν’ ἀναζητήσωμεν, οὐχὶ εἰς τὸν διδάσκαλον ἢ  
τὴν μέθοδον διδασκαλίας, ἀλλ’ εἰς τὰς ψυχικὰς διαταραχὰς καὶ τὰ προ-  
σωπικὰ προβλήματα τῶν τροφίμων.

### **Ὁ διδάσκαλος τῶν πεπροικισμένων παιδιῶν**

Ὁ διδάσκαλος ὅστις θ’ ἀναλάβῃ τὴν ἀγωγή τῶν πεπροικισμένων  
παιδιῶν ἔχει ἀνάγκη εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅπως ἀκριθῶς καὶ ὁ διδά-  
σκαλος τῶν δυσκόλων καὶ προβληματικῶν, διότι καὶ ὁ καλύτερος σπό-  
ρος χρειάζεται εἰδικὴ καλλιέργεια διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἢ καλὴ ἐσο-  
δεῖα.

Ὁ διδάσκαλος ὅστις ἔχει εἰς τὴν τάξιν τοῦ πεπροικισμένα παιδιὰ  
ἔχει ν’ ἀντιμετώπισῃ τρία προβλήματα: 1) τὴν ἀνομοιγένεια τῆς τά-  
ξεως, 2) τὸν ἀγνωστον ψυχικὸν κόσμον τῶν παιδιῶν καὶ 3) τὸ περιορι-  
σμένο σχολικὸ πρόγραμμα. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προσέξῃ ἰδιαι-  
τέρως εἶναι μία ἀκριθὴ ἐκτίμησι τῶν πραγματικῶν δυνάμεων τοῦ παι-  
διοῦ καὶ ἡ ἀποφυγὴ τοῦ δελεασμοῦ, ὅτι ἐργάζεται ἐπὶ στερεοτύπων.

Προφανῶς, τὸ πρῶτο θῆμα τοῦ διδάσκοντος θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ  
ἐξατομικευμένη ἐργασία διὰ τῆς ὁποίας ὁ μαθητὴς θὰ δυνηθῇ νὰ χρη-  
σιμοποιήσῃ καὶ νὰ ἐξελίξῃ τὰ ταλέντα του, ὥστε νὰ νοιώσῃ τὴν χαρὰν  
τῆς ἐπιτυχίας καὶ τὴν ἰκανοποίησιν ἐξ αὐτῶν. Τοῦναντίον ἡ δέσμευσις  
τούτου, εἰς τὰ περιορισμένα ὄρια τοῦ σχολικοῦ προγράμματος, μὲ τὰς  
συνήθεις ἀπομνημονεύσεις καὶ τὸν θραδὺ ρυθμόν, ἀποτελοῦν σοβαρὸν  
ἐμπόδιον διὰ μίαν πλήρην ἀνάπτυξιν καὶ ἐξέλιξιν τῆς προσωπικότη-  
τός του.

Ὅταν μία ἐξατομικευμένη ἐργασία λαμβάνει χώραν, αὕτη θὰ πρέ-  
πει νὰ εἶναι πραγματικὴ καὶ νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν κλίσεων, δεξιοτή-  
των καὶ ἰκανοτήτων τοῦ παιδιοῦ. Ἐπίσης ὁσάκις τοῦ δίδονται θέματα  
πρὸς ἐπεξεργασίαν θὰ πρέπει νὰ τοῦ γίνῃ γνωστόν, ὅτι θὰ βοηθηθῇ εἰς  
τὴν προσπάθειά του, ὅταν παραστῇ ἀνάγκη. Ἀκόμη ὁ διδάσκαλος θὰ  
πρέπει νὰ βοηθήσῃ τὸ παιδί νὰ σκεφθῇ δημιουργικὰ καὶ νὰ χρησιμο-  
ποιήσῃ πρωτοτυπία εἰς τὴν ἐργασίαν του.

Ἐπίσης ἀντικειμενικότης καὶ ἀμεροληψία πρέπει νὰ μᾶς διακρίνη  
ὁσάκις ἐπαινώμεν ἢ ἐκτιμῶμεν πεπροικισμένον τρόφιμον καὶ τὰ κριτή-  
ριά μας πρέπει νὰ στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀξίας, τῶν ἰκανοτήτων καὶ τῆς  
συνθέσεως τοῦ αἰδιοῦ.

Ὅπωςδήποτε, δὲν πρέπει ν’ ἀγνοῶμεν, ὅτι ὁ πεπροικισμένος μαθη-  
τὴς εἶναι ἓνα παιδί, ὅπως καὶ τ’ ἄλλα καὶ ὅτι ἔχει νὰ διέλθῃ τὰ διάφορα  
στάδια τῆς ἐξελίξεώς του καὶ νὰ διαβῇ τὸν δρόμον τῆς ἐνηλικιώσεως.  
Κατὰ τὴν προεφηθεία πρέπει νὰ μάθῃ νὰ εἶναι ὀλιγώτερο φίλαυτο, κατὰ  
δὲ τὴν ἐφηθεία, νὰ αἰσθάνεται ἄνεσι καὶ νὰ σέβεται τὸ ἕτερο φύλο, ἀπο-  
κτώντας μιὰ συναισθηματικὴ ἀνεξαρτησία.

## Ἡ ἐκπαίδευσις πεπροικισμένων παιδιῶν

Κοινωνία ἡ ὁποία γνωρίζει πῶς νὰ ἐκπαιδεύῃ εὐφυεῖς εἶναι προορισμένη νὰ ἐξουσιάσῃ τὸ μέλλον, γράφει ἡ Eugène Ayves.

Σήμερον τὰ μεγάλα ἔθνη ἐργάζονται οὐχὶ μόνον διὰ τὴν ἐμφάνισιν ἑνὸς ἀρτίου καὶ συγχρόνου ἐξοπλισμοῦ, ἀλλ' ἔχουν ἐπιδοθῆ καὶ εἰς ἕνα τεράστιον ἀνταγωνισμὸν ἀναδείξεως ἐπιστημόνων.

Αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ γενικὰ ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος ἀναζητοῦν σήμερα ἀπεγνωσμένα ἄτομα εὐφυῆ καὶ ἀνωτέρας πνευματικῆς ἰκανότητος, ἵνα χρησιμοποιηθοῦν ὡς ὑπεύθυνα στελέχη εἰς τὰς ἐργασίας των.

Εἰς τὴν κοινωνία μας ὑπάρχουν πολλὰ ἄτομα μὲ ἐξαιρετικὰς ἰκανότητας, ἀλλὰ μὲ μικρὰν ἀπόδοσιν, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τύχει εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς μίαν δημοκρατικὴν κοινωνίαν ἀγόρια καὶ κορίτσια, ἅτινα εἶναι προικισμένα μὲ τὰ δῶρα τῆς δημιουργίας καὶ δύνανται νὰ προχωρήσουν εἰς τὸ σχολεῖον κατὰ κάποιον ταχύτερον ρυθμὸν, θὰ πρέπει τὰ παιδιὰ αὐτὰ νὰ τύχουν μίᾳς εἰδικῆς καὶ ὀλοκληρωμένης ἐκπαιδεύσεως, διὰ νὰ μπορέσουν ν' ἀναπτύξουν τίς δημιουργικὰς τῶν προσπάθειες καὶ νὰ χρησιμοποιήσουν τίς ἐπινοητικὰς τῶν ἰκανότητες πρὸς τοὺς διαφόρους τομεῖς τῆς κοινωνικῆς προόδου καὶ καταστήσουν τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων περισσότερο εὐτυχισμένη.

Δὲν πρέπει νὰ μᾶς διαφεύγῃ ὅτι τὰ ἔθνη μεγαλώνουν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως.

Ἐξαιρετικὰ εἰς τὰς ἡμέρας μας, ὅπου ὠρίμασαν αἱ σκέψεις καὶ αἱ ἀντιλήψεις διὰ τὸν συγχρονισμὸν τῆς παιδείας μας, καθίσταται ἀναγκαῖον ὅπως τὰ πεπροικισμένα παιδιὰ τύχουν εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως: 1) εἰς εἰδικὰ σχολεῖα καὶ 2) εἰς εἰδικὰς τάξεις, καὶ μέσα σ' ἕνα εὐχυμοκί' εὐνοϊκὸ περιβάλλον μ' ἕνα πλούσιο πρόγραμμα ποὺ θ' ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς κλίσεις, τὰ διαφέροντα καὶ τὰ ταλέντα τῶν παιδιῶν αὐτῶν.

1) Τὰ εἰδικὰ σχολεῖα πρέπει ν' ἀφιερωθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἀγωγή τῶν π. παιδιῶν καὶ νὰ ἰδρυθοῦν εἰς τὰ ἀστικά κέντρα ὅπου ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μεγάλη.

Εἰς τὰ σχολεῖα αὐτὰ θὰ μορφώνωνται παιδιὰ μὲ μεγάλη πνευματικὴ ἰκανότητα καὶ καλὴ σχολικὴ ἐπίδοσι, ἡ δὲ ἐπιλογή θὰ γίνεται βάσει τοῦ πηλίκου νοημοσύνης των.

Τὸ εἰδικὸ πρόγραμμα ποὺ θὰ ἐφαρμόζεται θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ παιδιὰ καὶ ἡ ζωὴ των πρέπει νὰ εἶναι ἀπλῆ, καθοδηγητικὴ, μὲ εἰδικὰ ἐν λειτουργίᾳ ἐργαστήρια, ἅτινα θὰ δώσουν τὴν εὐκαιρία στὸ παιδί γιὰ ἔρευνα καὶ μελέτη.

Ἐκεῖ μέσα τὸ παιδί πρέπει ν' ἀφεθῆ ἐλεύθερο ν' ἀναπτύξῃ κάθε δημιουργικὴ πρωτοβουλία καὶ ν' αὐτοεκφρασθῆ μέσα εἰς μίαν πλήρη ὀργάνωσι κοινωνικῆς ζωῆς μὲ δημοκρατικὸ καθεστῶς αὐτοδιοικήσεως.

Ἡ ἔλλειψις τοιούτων σχολείων καθ' ὅλην τὴν χώραν εἶναι μία εὐγλωττος ἀπόδειξις νὰ χάνωνται οἱ εὐφυεῖς καὶ τὰ ταλέντα τῆς φυλῆς μας κάτω ἀπὸ τὴν ἀδράνειά μας.

2) Εἰδικαὶ τάξεις: Ἐὰν πρέπει ἢ ὄχι τὰ προηγμένα παιδιὰ νὰ τοποθετηθοῦν εἰς εἰδικὰς τάξεις, αὐτὸ εἶναι ἕνα θέμα πολλῶν συζητήσεων.

Εἰδικαὶ τάξεις, περιλαμβάνουσαι παιδιὰ μὲ ἀνωτέρα πνευματικὴ

ίκανότητα έλειτούργησαν και λειτουργοῦν εἰς ὅλας τὰς προηγμένας χώρας και ἰδίως εἰς Ἀμερική, Ἀγγλία, και Ρωσία.

Εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς τὰ προηγμένα παιδιὰ δύνανται νὰ παρακολουθοῦν ἕνα μέρος τῆς ἡμέρας τὸ κοινὸ πρόγραμμα και ἕνα μέρος εἰδικὰ μαθήματα. Περιορισμὸς τῆς διδασκτέας ὕλης δι' ἕκαστον ἔτος δὲν θὰ ὑπάρχη. Οἱ διδάσκαλοι τῶν τάξεων τούτων εἶναι ἐλεύθεροι νὰ προχωροῦν, ὅσον αἱ δυνάμεις τῶν μαθητῶν τὸ ἐπιτρέπουν, μὲ προοπτικὴν νὰ τελειώσουν τὸ ἔξαετὲς δημοτικὸν σχολεῖον εἰς πέντε ἢ και ὀλιγώτερα ἔτη.

Τὴν ὅλη ἐργασία τῆς ὁμάδος θὰ τὴν διακρίνη ἀπλότης, πρωτοτυπία, κοινοτική δράσις, ἐκμάθησις ξένων γλώσσων, μορφωτικαὶ ἐκδρομαὶ κτλ.

Κατὰ καιροὺς μᾶς εἶπαν, ὅτι αἱ εἰδικαὶ τάξεις διὰ πεπρoικισμένα παιδιὰ δὲν συνιστῶνται, διότι εἶναι ἀντιπαδαγωγικαὶ και ἀντιδημοκρατικά. Αὐτὴ εἶναι μία ἐσφαλμένη ἀντίληψις δι' ἐκείνους οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἔλλειψιν εὐρυτέρων παιδαγωγικῶν προγραμμάτων και σχεδίων.

Ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι αἱ εἰδικαὶ τάξεις εἶναι ὁ πιὸ κατάλληλος τρόπος ἐκπαιδεύσεως τῶν Π. παιδιῶν, διότι δύνανται νὰ συναναστρεφῶνται τὴν πολὺμορφῆ κοινωνία ὄλων τῶν παιδιῶν.

Τὸ ἔργον δὲν εἶναι εὐκόλον και ἡ ἐπιτυχία δὲν ἡμπορεῖ ν' ἀναμένεται ἀπὸ ἀνεπαρκῶς ἐκπαιδευμένους διδασκάλους εἰς πολυπληθεῖς τάξεις και μὲ ἀνεπαρκῆ ἐποπτικὰ μέσα διδασκάλους.

Ὁ σημερινὸς τρόπος ἀγωγῆς παρουσιάζει τὶς δυσκολίες του, ὄχι διότι τὰ παιδιὰ μας παρουσιάζουν ἀτομικὲς διαφορὲς ὡς ἔχει λεχθῆ, ἀλλὰ διότι δὲν προσαρμόζομεν τὸν τρόπον ἀγωγῆς σύμφωνα μὲ τὶς ὑπάρχουσες ἀτομικὲς διαφορὲς και ἰκανότητες τῶν παιδιῶν.

Πρέπει ν' ἀναφέρωμεν και τοῦτο, ὅτι ὁσάκις ἀποτυγχάνομεν ὡς παιδαγωγοὶ διδάσκαλοι, δὲν ἀποτυγχάνομεν ἀπὸ ἔλλειψιν ἐπαρκῶν γνώσεων τῆς παιδαγωγικῆς ἢ τῆς ψυχολογίας, ἀλλὰ διότι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἐπαρκῶς ἐνημερωμένοι εἰς τὰ καθήκοντά μας και τὴν ἀποστολή μας.

Τώρα πού διερχόμεθα μίαν περίοδον μεταβολῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκπαίδευσιν και εἰς τὰ σχολεῖα μας πραγματοποιεῖται ἕνας πλήρης μετασηματισμὸς, ὅπου καινούργια ἐκπαιδευτικὰ μεταρρυθμίσεις προωθοῦνται ἀπὸ τὸν τομέα τῆς συλλήψεως, εἰς τὸν τομέα τοῦ πειραματισμοῦ, πιστεύομεν πῶς και ἡ εἰδικὴ ἐκπαίδευσις θὰ πάρῃ τὴν ἀρμόζουσαν θέσιν πού ἐπὶ τόσα ἔτη ἀπουσίαζεν ἀπὸ τὰ σχολεῖα μας.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Gallagher, James J., The Gifted Child in the Elementary School, N. W. Washington 1959.

worcester, D. A., The Education of Child -en of Above - Average Mentality, Lincoln Nebr. 1956.

Cruickhank, william M., Psychology of Exceptional Children and Youth, 1955.

Παρασκευοπούλου Θ., Ψυχολογία Ἀτομικῶν Διαφορῶν, Ἀθῆναι 1939.

Μαυρικάκη Γεωργ. και Ἀθην., Προβλήματα τοῦ Εὐφυοῦς Ἐφήβου, Περιοδ. ἑλ. ληνοχριστιανικῆ Ἀγωγῆ», τεύχη 126-130.

